

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	การพัฒนาคุณลักษณะอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน จังหวัดตราด
ชื่อนักศึกษา	พงศ์อมร คชศิลา
รหัสประจำตัว	54M74740119
ปริญญา	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชา	สิ่งแวดล้อมศึกษา
ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	อาจารย์ ดร.สุนทรี จินธรรม
กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	รองศาสตราจารย์ ดร.วินัย วีระวัฒนานนท์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาของอาสาสมัครและความต้องการพัฒนาคุณลักษณะอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน 2) ศึกษาคุณลักษณะอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน 3) วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันคุณลักษณะอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน และ 4) พัฒนาคุณลักษณะอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน และเปรียบเทียบความรู้ของอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในระยะก่อนกับหลังการพัฒนา โดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ การวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ระยะ คือ (1) ศึกษาปัญหาของอาสาสมัครและความต้องการพัฒนาคุณลักษณะของอาสาสมัคร โดยการสัมภาษณ์คณะกรรมการอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน จังหวัดตราด ระดับอำเภอ จำนวน 10 คน (2) ศึกษาคุณลักษณะอาสาสมัคร โดยการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารและนักวิชาการเกี่ยวกับอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน จำนวน 12 คน และนำข้อมูลมาสังเคราะห์ร่วมกับความต้องการพัฒนาคุณลักษณะของอาสาสมัคร (3) ศึกษาองค์ประกอบเชิงยืนยันคุณลักษณะของอาสาสมัคร ประชากร ได้แก่ อาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน จังหวัดตราด จำนวน 1,641 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ตามเกณฑ์ของคอมเรย์ และลี จำนวน 500 คน สุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.74 และ (4) การพัฒนาคุณลักษณะอาสาสมัคร โดยการฝึกอบรมศึกษาดูงานและประชุมเชิงปฏิบัติการ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน ตำบลห้วยน้ำขาว อำเภอเมืองตราด จำนวน 30 คน เลือกแบบเจาะจงจากกลุ่มที่ได้รับรางวัลด้านสิ่งแวดล้อม และเปรียบเทียบความรู้ของอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้านก่อนกับหลังการพัฒนา โดยใช้แบบทดสอบความรู้ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 มีค่าอำนาจจำแนกเท่ากับ 0.78 แบบประเมินคุณลักษณะ มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.80 วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์เนื้อหา ใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัญหาของอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน ประกอบด้วย 1) ขาดโอกาสในการรับข้อมูลข่าวสาร 2) ขาดการรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายอย่างเข้มแข็ง 3) ขาดความรู้ ความตระหนัก และประสบการณ์ในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4) ขาดการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การวางแผน การตัดสินใจ รวมถึงการดำเนินงานโครงการภาครัฐที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และ 5) ขาดการพัฒนาศักยภาพด้านความรู้ ความตระหนัก การมีส่วนร่วม จริยธรรม การประชาสัมพันธ์และการถ่ายทอดความรู้ สำหรับความต้องการพัฒนาคุณลักษณะของอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน ประกอบด้วย 1) ด้านความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 2) ด้านความตระหนัก เจตคติ จิตสำนึก และการมีส่วนร่วม 3) ด้านจริยธรรมสิ่งแวดล้อม 4) ด้านการสื่อสาร การประชาสัมพันธ์ การเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ และ 5) ต้องการฝึกอบรมและคู่มือในการปฏิบัติงาน

2. คุณลักษณะของอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน มี 5 องค์ประกอบ 51 คุณลักษณะ ดังนี้ 1) ด้านการมีความรู้ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มี 11 คุณลักษณะ 2) ด้านเจตคติต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มี 10 คุณลักษณะ 3) ด้านจริยธรรมสิ่งแวดล้อม มี 10 คุณลักษณะ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มี 10 คุณลักษณะ และ 5) ด้านการประชาสัมพันธ์และถ่ายทอดความรู้ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มี 10 คุณลักษณะ

3. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า คุณลักษณะของอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน มี 5 องค์ประกอบ 37 คุณลักษณะ ได้แก่ 1) ด้านการมีความรู้ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มี 8 คุณลักษณะ ($p = 0.10$, $CMIN/DF = 1.58$, $GFI = 0.99$, $RMSEA = 0.03$) 2) ด้านเจตคติต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มี 7 คุณลักษณะ ($p = 0.24$, $CMIN/DF = 1.28$, $GFI = 0.99$, $RMSEA = 0.02$) 3) ด้านจริยธรรมสิ่งแวดล้อม มี 7 คุณลักษณะ ($p = 0.22$, $CMIN/DF = 1.33$, $GFI = 0.99$, $RMSEA = 0.03$) 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มี 7 คุณลักษณะ ($p = 0.71$, $CMIN/DF = 0.68$, $GFI = 0.10$, $RMSEA = 0.00$) และ 5) การประชาสัมพันธ์และการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มี 8 คุณลักษณะ ($p = 0.55$, $CMIN/DF = 0.91$, $GFI = 0.99$, $RMSEA = 0.00$)

4. การพัฒนาคุณลักษณะอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน พบว่า ก่อนการพัฒนามีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 58.61) หลังการพัฒนามีความรู้อยู่ในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 87.18) และผลการประเมินคุณลักษณะก่อนการพัฒนา พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.47$, $S.D. = 0.62$) หลังการพัฒนา พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$, $S.D. = 0.67$) ผลการเปรียบเทียบความรู้และคุณลักษณะ พบว่า หลังการพัฒนาอาสาสมัคร มีความรู้และคุณลักษณะสูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : การพัฒนาคุณลักษณะ อาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน

Thesis Title	Development of Characteristics of Village Natural Resources and Environmental Protection Volunteers, Trat Province
Student	Pongamorn Khotchasila
Student ID	54M74740119
Degree	Doctor of Philosophy
Field of Study	Environmental Education
Thesis Advisor	Dr.Soontaree Cheentam
Thesis Co-Advisor	Associate Professor Dr.Vinai Veerawatnanond

ABSTRACT

The objectives of this research were to 1) study the problems and the things needed to develop the characteristics of village natural resources and environmental protection volunteers, 2) study the characteristics of village natural resources and environmental protection volunteers, 3) analyze the confirmatory factors of the characteristics of village natural resources and environmental protection volunteers, and 4) develop the characteristics of the village resources and environmental protection volunteers, and compare their knowledge and characteristics ties of village natural resources and environmental protection volunteers before and after development. The research used mixed methods which included qualitative and quantitative approaches. They were sub-divided into 4 phases; (1) interview 10 specialists selected from a committee of village natural resources and environmental protection volunteers in Trat province at the sub-district level to identify the problems and what was needed to develop the characteristics, (2) interview 12 specialists selected from executives and academics to study the characteristics of village natural resources and environmental protection volunteers and utilize the required data for the synthesis with the things needed to develop the characteristics, (3) analyze the confirmatory factors of the volunteers characteristics. The population consisted of 1,641 volunteers. The sample consisted of 500 respondents determined by the criteria of Comrey and Lee with systematic sampling. Data collection used questionnaires with a reliability coefficient of 0.74, and (4) develop the volunteers characteristics through a training course, study visits and workshops using a sample of 30 volunteers purposively selected from environmentally awarded villagers from Huay Namkhao village, Huay Namkhao sub-district, Muang district, Trat province. Then compare the knowledge of the volunteers before and after the training by using knowledge questionnaires with a reliability coefficient of 0.98 and a discrimination coefficient of 0.78 and evaluation forms with an index of item-objective congruence of 0.80. The research data were analyzed by content analysis, percentage, means, standard deviation, confirmatory factor and t-test.

The results were as follows:

1. The problems of the village natural resources and environmental protection volunteers consisted of 1) a lack of access to information, 2) a lack of strong network grouping, 3) a lack of knowledge, awareness, and experience concerning natural resources and environmental protection, 4) a lack of participation in management, planning, decision making as well as in the operations of public projects that impact the environment, and 5) a lack of development of knowledge potential, awareness, participation, ethics, public relations and knowledge transfer. The thing needed to develop the volunteer characteristics consisted of 1) knowledge related to natural resources and environment conservation, 2) awareness, attitude, consciousness and participation, 3) environmental ethics, 4) communication, public relations and being lecturers, and 5) the need for training courses and operational guidelines.

2. The characteristics of the village natural resource and environmental protection volunteers consisted of 5 components and 51 characteristics, namely 1) knowledge related to natural resources and the environment, with 11 characteristics, 2) attitude towards natural resources and the environment, with 10 characteristics, 3) environmental ethics, with 10 characteristics, 4) participation in natural resources and environment conservation, with 10 characteristics, and 5) public relations and knowledge transfer concerning natural resources and the environment, with 10 characteristics.

3. The confirmatory factor analysis revealed that the characteristics of the village resources and environmental protection volunteers consisted of 5 components and 37 characteristics, as follows 1) knowledge concerning natural resources and the environment, with 8 characteristics ($\rho = 0.10$, CMIN/DF = 1.58, GFI = 0.99, RMSEA = 0.03), 2) attitude towards natural resources and the environment, with 7 characteristics ($\rho = 0.24$, CMIN/DF = 1.28, GFI = 0.99, RMSEA = 0.02), 3) environmental ethics, with 7 characteristics ($\rho = 0.22$, CMIN/DF = 1.33, GFI = 0.99, RMSEA = 0.03), 4) participation to conserve natural resources and the environment, with 7 characteristics ($\rho = 0.71$, CMIN/DF = 0.68, GFI = 0.10, RMSEA = 0.00), and 5) public relations and knowledge transfer, with 8 characteristics ($\rho = 0.55$, CMIN/DF = 0.91, GFI = 0.99, RMSEA = 0.00).

4. The results of the development of the characteristics of the village natural resources and environmental protection volunteers, before the development, their knowledge was at an intermediate level (58.61%), whereas after the development, it was at the highest level (87.18%). The results of the evaluation on the characteristics before the development was at an intermediate level ($\bar{X} = 3.47$, S.D.= 0.62) whereas after the development, it was at a high level ($\bar{X} = 4.35$, S.D.= 0.67). The comparative results showed that the village natural resources and environmental protection volunteers had more knowledge and characteristics after the development than before the development at the statistically significant level of 0.05.

Keywords: Development Characteristics, Village Natural Resource and Environmental Protection Volunteers

GRAD VRU